

Discurs d'investidura pronunciat pel Sr. Xavier Amorós

A primers d'octubre del 1941, quan anava a començar el curs a Barcelona, per un inesperat i gravíssim succés familiar, en un tancar i obrir d'ulls, vaig passar d'aspirant a universitari a ser universitari frustrat. I ara em trobo les portes obertes de la Universitat de la forma més generosa que em podia imaginar. Ho agraeixo de tot cor. Moltíssimes gràcies.

Sóc d'aquella remesa, d'aquella fornada que ha viscut més de tres quarts de segle dintre del 1900. D'aquests 75 anys n'hem passat quaranta sota l'amenaça i el dogal del franquisme, primer amb la guerra encesa i després amb la dictadura. Aquest període, per la duresa de la falsa pau que començà el primer d'abril del 39, equival a una guerra de quaranta anys. La gent de la fornada vam haver d'aguantar de ple la doble indignitat de sentir-nos escarnits en la nostra ciutadania i en la nostra catalanitat.

Després, vam ser espectadors més que interessats de la Guerra Mundial. I vam veure com s'ensorraven les esperances entre els anys 1945 i 1950, abandonats cínicament per les anomenades democràcies occidentals.

A partir de l'any 50 la que podríem dir guerra freda espanyola va ser més glaçada que mai. Aquell tram del túnel franquista, sense sortida visible, semblava que no hagués de tenir fi. Els vencedors ja havien aconseguit des del primer dia despollar-nos de la condició de ciutadans i relegar-nos a l'esglaió de súbdits.

A còpia de perdre les esperances la gent va quedar aclaparada. Va caure en l'oblit, en la indiferència, en la desinformació, en la desconexió. Devíem ser a la gran travessia del desert. Potser per instint de conservació ens vam endurir i insensibilitzar fins a greus extrems. Espriu, segons Pla, "lúcid i desolat", en una carta del 27 d'abril del 1967, em deia: "La veritat és que la nostra gent no és freda de coll sinó glacial, i acostuma a tenir espardenya en el lloc que hauria d'ocupar el cor. Ens hi hem de resignar i prescindir-ne."

Però precisament d'aquestes circumstàncies extremes en pot néixer, simultàniament en moltes consciències, la necessitat de compartir el desesper, d'agrupar-se, de convergir i donar ànim i de rebre'n. I és el moment que alguns comencen a veure clar que són els vençuts d'una guerra indigna. I senten l'orgull de ser els vençuts i no els vencedors.

I així, a tocar ja dels seixanta, l'oposició (ni ben organitzada ni massiva) va començar a fer-se perceptible i segurament els herois de les dues primeres dècades no es van sentir tan terriblement sols. Molt aviat, com tots sabem, aquesta oposició, a la Universitat de Barcelona, va començar a plantar cara, a pit descobert. No havia de tardar gaire que a Barcelona, malgrat l'extrema vigilància policial, es constituís la Taula Rodona que aplegava pràcticament la totalitat de forces polítiques antifranquistes.

Als nostres territoris, aquesta necessitat d'agrupar-nos, d'apuntalar-nos mútuament, portà un grup admirable de selvatans, de la Selva del Camp, a organitzar uns aplecs de sardanes a l'ermita de Paretdelgada. Aquests aplecs tingueren molt d'èxit, un èxit creixent i van resultar especialment destacats els celebrats del 1960 al 1964. Després foren dràsticament suspesos, tot i que van tenir una prolongació no prevista a Sant Antoni d'Alforja el 1965 i 1966. A la Selva del Camp, a l'aplec de 1964, hi va haver una xifra de joves que vorejava les sis mil persones, convocats pel progressisme de Joan XXIII i per la reivindicació catalanista. Potser no ens vam adonar de la importància que tenien aquells aplecs. Tolerats per mediació de l'església local, van ser un autèntic miracle que permetia comprovar com la protesta per la repressió anticatalana es feia massiva, visible, desplegada en plena claror, sense tenir res a veure amb el caràcter fantasmal que s'atribuïa a l'oposició.

Joan Triadú, assistent als aplecs i col·laborador, va afirmar que si tot Catalunya tingués el caràcter de la gent del Camp de Tarragona, els problemes dels catalans ja faria molts anys que estarien resolts. Triadú fou el president del jurat dels certàmens literaris que es feien junt amb els dos aplecs a la Selva i Alforja. Les autèntiques peripècies d'aquests jurats les vam conèixer amb detall: en formàrem part Josep Anton Baixeras i jo.

En aquest indubtable canvi de circumstàncies, afavorit, com sabem tots, per l'actitud d'un clergat jove que se sentia emparat i inspirat per Joan XXIII i també per Pau VI, ens caigué a sobre un esdeveniment polític del tot negatiu: el resultat del referèndum que organitzà el govern franquista per aprovar la llei orgànica de l'estat i que, de fet, volia significar "Franco, sí" o "Franco, no", encara que la negativa més que hipotètica no hauria resultat vinculant. El referèndum va anar precedit d'una campanya propagandística aclaparadora, encara més intensa que la dels "25 años de paz". La campanya del referèndum ho va empastifar tot. La televisió va tornar a ser la gran protagonista però no van deixar res per verd: hi va haver coaccions a dojo, *bulos* i falòrnies d'origen oficial; és a dir; joc brut a escala galàctica. El resultat va ser també aclaparador. No van necessitar fer trampes, ni tupinades. Va anar a votar quasi tothom i el tothom, sempre relatiu, va dir massivament que sí al dictador. Tots els jubilats van anar a les urnes pensant que si no deien que sí anul·larien la pensió. La gent seguia tenint por, molta por. El resultat vergonyós del referèndum del 1966 va ser un gran cop moral per al sentiment oposicionista.

Amb tot, dintre l'exigua minoria, hi havia un moviment que no cessava. A Reus, que és el que jo conec, castigat com estic pel sedentarisme, el PSUC, ajudat pel PC, va enviar una catedràtica de Literatura a l'Institut, Isabel Llàcer Gil de Ramales, ajudant de Dàmaso Alonso, que vingué de Madrid amb l'encàrrec exprés de reconstruir aquí el partit que havia estat anorreat. Per altra banda, Joan Reventós, acompanyat d'un tarragoní, Rion, ens visitava sovint amb la intenció d'implantar el Moviment Socialista de Catalunya (MSC). A Reus hi vivia, després d'un llarg exili, Celestí Martí Salvat, que havia estat secretari general de les JSUC durant la guerra. Celestí Martí va quedar encarregat d'organitzar l'MSC i així ho va fer, com ho va fer Isabel Llàcer amb el PSUC.

Amb Llàcer i Martí ens vèiem sovint. Ens vam proposar fer una formació unitària local per posar-nos d'acord amb la Taula Rodona de Barcelona. Ens vam aliar amb l'HOAC; ens reuníem al seu local. Érem una dotzena de persones: quatre socialistes, dos comunistes, els tres de l'HOAC i tres independents. Enviàvem papers clandestins per correu, alguns amb temàtica reusenca d'actualitat. Els

firmàvem com a Comissió Democràtica del Baix Camp. El darrer diumenge de març de 1968 vam decidir convocar una reunió amb simpatitzants —una operació una mica arriscada— a la qual assistirien quaranta persones i presidirien tres representants de la Taula Rodona diguem barcelonina. Dos dies després ens van avisar que la policia ho vigilava. No vam fer cap més reunió al local però vam seguir veient-nos. Aviat, els components del grup contactàrem amb gent de Barcelona que organitzava l'Assemblea de Catalunya. A banda d'aquests contactes, Llàcer i Martí foren detinguts (Celestí Martí fou processat) en ocasions distintes. Hi va haver almenys dues detencions més i diversos i prolongats interrogatoris a membres de la Comissió.

L'Assemblea de Catalunya a Reus no es va convocar d'una forma àmplia fins prop del final de febrer del 1976, dos mesos després de la mort del dictador. Ens vam reunir més d'un centenar de persones. Com ho esperàvem, va acudir gent de Reus i d'altres pobles del Baix Camp. Vam necessitar un local gran. Un dies abans de la reunió, l'Anton Feliu i jo vam anar a demanar acollida als col·legis masculins. Pràcticament, ens van tirar la porta als nassos. Sortosament el prior, mossèn Raventós, ens va deixar una gran sala al segon pis del Centre Catòlic.

Però llavors ja havíem entrat, per fortuna, al que se n'ha dit la *passió democràtica*. Aquella passió democràtica dels anys 1975, 1976 i 1977 ens va salvar. La gent va oblidar la indiferència, la fredor, l'abúlia. L'entusiasme pel canvi era al carrer i allà on es podia manifestar i expressar. I molt aviat vam poder començar a teixir de nou la democràcia. Sabem, però, de quin teixit subtil es tracta, amb quins fils tan delicats hem de treballar. No hi ha democràcia plena mentre domini l'egoisme, mentre hi hagi discriminació i misèria, mentre faltin, en un o altre sentit, la justícia, la llibertat. Tot plegat s'ha dit moltes vegades; s'ha repetit en moltes ocasions.

Demanem (no sé exactament a qui, però demanem-ho) que se'ns doni l'encert i l'habilitat suficients perquè el delicat teixit que tenim entre mans no se'ns desgavelli i ens convertim en una desmanyotada Penèlope, tocada de l'ala, que en lloc d'avançar, reuli, i ens quedem, altre cop, nuets de pèl a pèl, com aquells quaranta anys de tan trista memòria.

